

چگونگی برقراری ارتباط مطلوب

میان خانه و مراکز پیش دبستانی

۱

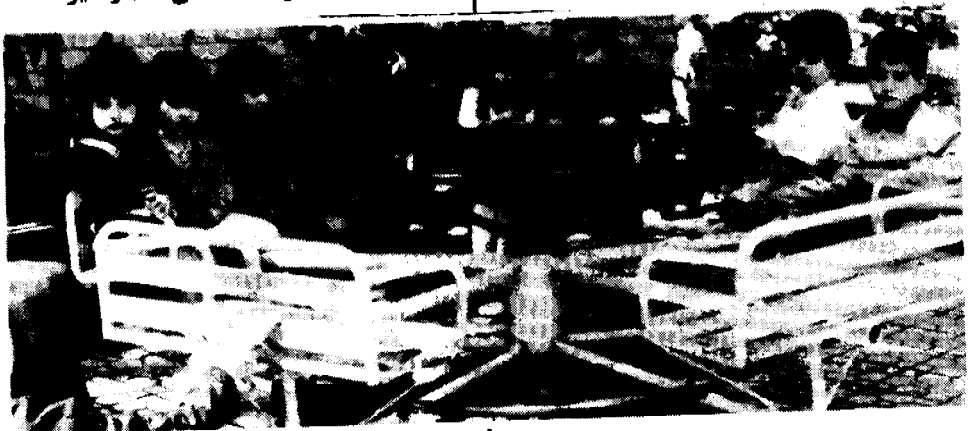
وجود مادر از جمله این عوامل تأثیر گذار و عمیق هستند. بنابراین، به منظور ایجاد کاملترین محیط برای کودک، ارتباط مادر و خانواده بایستی مهمترین بخش از تجارب زندگی کودکان در مراکز پیش دبستانی و مهدکودکها محسوب گردد.

پیاده کردن چنین روندی، سیاستی مطلوب و تدبیری اندیشیده است، زیرا اضطراب و ناراحتی ناشی از ترک محیط خانه و مادر در بسیاری از کودکان بدین طریق کاهش خواهد یافت. در چنین صورتی کودک احساس می کند که رابطه ای بسیار قوی بین خانه و مدرسه موجود است و این پیوند محکم می تواند اضطراب ناشی از نبود مادر و دوری از خانه را کاهش دهد. این موضوع از جانبی دیگر نیز مطلوب

دکتر فرخنده مفیدی

صرفنظر از چگونگی دقت و صداقت مسوولین در برقراری محیطی سالم و مناسب برای کودکان خردسال در مدرسه، معلمین مراکز پیش دبستانی و مهدکودکها، هرگز نبایستی این نکته را به غفلت بیاورند که اساسی ترین بخش محیط زندگی کودکان خردسال در واقع محیط خارج از مدرسه و محیط مهدکودکهاست^۱.

این حقیقتی آشکار و واضح است که محیط خارج از مدرسه (خانه و خانواده)، تأثیرات به مراتب عمیق تری در زندگی کودک دارد، برای مثال محیط خانه، جمع خانواده و از مهممهمتر

حتی ممکن است مادر را به خشم آورده، ناراضی نماید و در نتیجه به فکر خارج کردن کودک از آن محیط بیفتد که می تواند از نظر اقتصادی ضربه ای برای مرکز و یا مدرسه محسوب گردد. (البته این مورد بیشتر در مراکز پیش دبستانی و مهدکودکهای خصوصی صادق است). در نتیجه چنین مسایلی سبب تداخل و مزاحمت ها و مواعی در راه ایجاد یک ارتباط خوب و سازنده بین مادر و معلم می گردد.

یک مادر همچنین، ممکن است نسبت به انتقادات معلم حساسیت بیش از حد نشان دهد. چون به هر حال یک مادر، کودک خود را در چشم و نظر معلم نوعی انعکاس و تداوم خود می داند. به عبارت بهتر تحقیر، سرزنش و عدم پذیرش کودک از نظر مادر، نوعی عدم پذیرش خود او است.

بخصوص در برخورد اول، بسیاری از مسادران ممکن است از برخورد و اظهار عقیده معلم و یا مربی در خصوص کودکان به وحشت بیفتند، زیرا همه مادران خواستار دانستن این مطلب هستند که آیا مربی کودکان را دوست دارد و آیا کودکان کارش را به درستی انجام می دهد و به اصطلاح از وضعیت خوبی برخوردار است؟ بنابراین این ارتباط دارای حساسیتی دو جانبه

و پسندیدماست زیرا، معلم با برقراری چنین ارتباطی هم می تواند کمکهای موثری به مادر در خصوص مشکلات پرورشی کودک و مسایل او در مدرسه بنماید و هم این فرصت را غنیمت شمرده از مادر درباره کودک و چگونگی برقراری سازش بهتر او با محیط مدرسه، اطلاعات و یادگیری هایی کسب کند.

مشکلاتی که سبب تداخل و مزاحمت در برقراری یک ارتباط مطلوب و صحیح بین خانواده و مراکز پیش دبستانی می شوند:

علی رغم مزیت های مهم و نکات ارزنده در برقراری یک ارتباط با زین مادر و معلمین، بسیاری از مادران و معلمین از این گونه ارتباط ها خشنود نیستند و نمی توانند سازش مناسبی با یکدیگر برقرار نمایند.

علل گوناگونی سبب این گونه ناراضیتهای می گردد. یک معلم ممکن است از انتقادات مادر برنجد، مثلاً "این که مادر بگوید: "چرا حسن دوباره لباسش را رنگی کرده؟" ممکن است نشانه ای از بی توجهی معلم در امر مراقبت تلقی گردد و او را برنجاند. از طرفی نیز، یک معلم ممکن است مادر را به خاطر پاره ای ناراضی ها و کمبودهای کودک مورد سرزنش قرار دهد، و چنین مسأله ای

نسبت به کودک در غیبت خود است. این امر با وضعیت روحی مادر قابل قیاس است که از شکایت به کارکنان بیمارستان وحشت دارد و می‌ترسد مبادا آنها تلافی کرده، تبعیض‌هایی را در خصوص پذیرش کودک بیمارش اعمال کنند. البته، ناگفته نماند که بسیاری از کارکنان در مشاغل گوناگون پخته‌تر از آنند که تحت‌تأثیر این گونه اظهار نظرهای والدین و مراجعین خود قرار گیرند.

علاوه بر مسأله حساسیت والدین به انتقادات معلم و تمایل و خواسته‌های آنان برای حمایت و پشتیبانی از کودکانشان، یک مادر ممکن است احساس نماید که معلم در واقع نقیضش جایگزین او را به عهده گرفته، به جای او بر احساسات کودک اثر می‌گذارد و یا به عبارت بهتر جای او را گرفته است.

جدایی از کودک سبب پدید آمدن احساسات مبهم و مخلوطی در مادر می‌گردد. از یک طرف، او عمیقاً "خواستار استقلال کودک

است، زیرا از طرفی مادر ممکن است به اعتبار و ارزش خود به عنوان یک فرد از طریق تاءبید و پذیرش کودکش از جانب معلم پی‌ببرد. — عبارت بهتر چنانچه معلم کودک را پذیرفته و مورد تاءبید قرار دهد مادر نیز احساس قبول و پذیرش و ارزش در خود می‌کند. اما در صورتی که معلم کودکش را سرزنش نماید، مادر ممکن است احساس خطر نموده به وحشت بیفتد و حتی عصبانی گردد، زیرا در چنین صورتی در واقع مادر خود را تاءبید نشده تلقی می‌کند.

اما از طرف دیگر، یک مادر ممکن است از این که بدون رودریاستی با معلم صحبت کرده و ناراضی‌تی خود را از کسب‌و‌دهای مدرسه، مهد کودک، و روش معلم اظهار نماید، وحشت داشته باشد؛ زیرا چنین می‌پندارد که این نوع صحبت‌ها و بیان ناراضی‌تی‌ها بطور آزادانه ممکن است معلم را عصبانی کرده، بدر دشمنی رابین آنها بگارد. او نگران احتمال تلافی و انتقام

با وجود چنین مسایلی که در فوق گذشت تعجبی نیست که برای ایجاد رابطه بین خانواده، مربیان و معلمان، بایستی کوشش‌ها و درک عمیقی از دوطرف صورت گیرد؛ زیرا اگرخواستار برقراری یک رابطه سالم و مناسب بین والدین که در زندگی کودک از اهمیتی والا برخوردارند و مربیان و معلمان که در سرنوشت و زندگی مدرسه ای او سهمی موثر دارند، هستیم، بایستی به نکات و مسایل مختلفی که در این خصوص وجود دارد توجه کافی مبذول داریم.

پیشنهادات سازنده برای برقراری یک رابطه مناسب و سالم بین مادر و معلم (مربی)

مطمئناً "بایستی راههایی برای برقراری و

و ترک وابستگی او از خود می باشد؛ مثلاً "ممکن است از تعویض کهنه و لباسها و یا گره زدن کفش او خسته شده و احساس نماید که دیگر نمی تواند همانند گذشته با وجود او به بسیاری از کارهایش برسد و یا به تنهایی به خرید و غیره برود. ولی از طرف دیگر، چیزی در درونش به او نهیب می زند و او را رنج می دهد که همانا ناراحتی او از جانشینی معلم است. احساس این که کسی دیگر در جای او قرار گرفته و محبت فرزندش را نسبت به خود تقسیم نموده، او را می رنجاند.

مضاف بر این ابهام و گیجی در تفکرات یک مادر، او همچنین ممکن است از این که رفاه خود را در اولویت قرار داده، احساس گناه بنماید و با احساس خود دست و پنجه نرم کند؛ زیرا چنین تصویری را دارد که یک مادر واقعی از این که با سپردن کودکش به مهد کودک بخواهد به کارهای شخصی خود برسد و یا به تنهایی به خرید برود، احساس خوشحالی نمی کند. بنابراین نگران آگاهی معلم یا مربی از نوع تفکر خود می باشد.

به هر حال برای معلم یا مربی و مادر، همیشه تجارب گذشته و ارتباطات قبلی آنها با دیگر مادران، مربیان و معلمان و انتظاراتی که از یکدیگر داشته و سرانجام روشی که در برآوردن انتظارات یکدیگر به کار گرفته اند، همچنان باقی می ماند.

علاوه بر این خاطرات خوشایند، خاطرات عاطفی مدیر مرکز یا مدرسه، چون ایستادن‌های بعد از تعطیل مدرسه در محل، روبرو شدن با والدین مقتدر و خشک و غیر منطقی که گاه سعی در تیره کردن روابط والدین و معلمان در اولین برخوردهایشان را دارند نیز خالی از ناهنجاری نیست.

لغزشها و خطاهای غیر عمد معلم را عفو نماید و این رابطه به علت به وجود آمدن حس اعتماد و اطمینان دو جانبه محکم شده، شکل می‌گیرد.

مراقبت و علاقه خالصانه می‌تواند به صورت‌های مختلفی ابراز گردد. برای مثال، یک مراقب و مربی می‌تواند با دقت تمام مواظب باشد که هموسایل مورد نیاز کودک را در سبد یا کیف مخصوص او بگذارد تا به‌خانه برده شوند، از متعلقات و وسایل شخصی کودک مراقبت به عمل آورده، مواظب باشد که مثلاً "صورت و بینی او تمیز باشد و به موقع او را تمیز کند، اگر چه ممکن است در پایان روز به همان تمیزی و نظافت هنگام ورودش به مرکز نباشد، اما به‌مرحله او سعی می‌کند تا صورت و لباسهای کودکان را قبل از ورود مادر برای تحویل کودک تمیز کرده، مرتب نماید.

یک مربی همچنین می‌تواند علاقه خالصانه و مراقبت صادقانه خود را به صورت فراهم آوردن مراقبت‌های ایمنی و بهداشتی در محل برای کودک نشان دهد و سعی کند تا برنامه‌ها

ایجاد پیوندی مناسب بین مادر و معلم (مربی) وجود داشته باشد که به عوض جبهه‌گیری و ایجاد یک رابطه دفاعی به رابطه حل مسأله منجر گردد. ولی این سؤال در این جا مطرح می‌گردد که، نقش یک معلم در برقراری این گونه رابطه چیست و چگونه بایستی عمل نماید؟ احتمالاً، "اساسی‌ترین عنصر برای خوشایندتر کردن رضایت بخش تر نمودن رابطه بین مادر و معلم (مربی) همانا محبت قلبی و صادقانه معلم است. دانستن این که، معلم قلباً و صادقانه همراه و آسایش کودک را مد نظر داشته، خالصانه به او و پیشرفت‌هایش توجه دارد و به آن علاقه مند است، به مادر اطمینان و آرامش می‌دهد.

تجربه نشان می‌دهد که وقتی یک مادر این واقعیت را دریابد و پی ببرد که این امر لزوماً وجود دارد و چیزی نیست که به دلخواه معلم صورت گرفته و تحت تاثیر عواطف لحظه‌ای او قرار گیرد، به احساسات واقعی معلم و نیت درونی او پی می‌برد.

در چنین صورتی، نهایتاً "قادر خواهد شد که

فعالیت‌ها و بازی‌های جالب، متنوع و متناسب با نیازهای تک‌تک کودکان، ندارد ببینند.

یکی دیگر از راههای نشان دادن علاقه مربی، ابراز علاقه و توجه خالصانه به هر کودک و نسبت به والدینش است. برای مثال، اگر معلم همیشه، میزان علاقه و رغبت کودک به هر موضوع یا محتوای آموزشی در طی روزها به اطلاع مادر برساند، شیوهای بسیار مطلوب و مناسب خواهد بود. بیاناتی دوستانه و صمیمانه از جانب معلم یا مربی چون موارد زیرین:

"مریم واقعا" از گردش علمی امروز خوش آمد، او بیشتر وقتش را به تماشای گل و گیاه و حیوانات گذراند و با علاقه به آنها نگاه می‌کرد." یا این که "من فکر می‌کنم محمد به کودک تازه وارد کلاس (محمود) علاقه مند است، آنها امروز، بیشتر وقتشان را با هم گذرانیده و با اسباب بازیها و وسایل چوبی بازی کردند والدین را مطمئن می‌سازد که کودکشان مورد توجه معلم بوده و معلم نسبت به توانایی‌ها و علاقه مندیهای او آگاهی دارد و او را به عنوان یک فرد و نه صرفا" بصورت عضوی از گروه می‌شناسد.

یکی دیگر از شیوه‌های مراقبت و توجه از جانب معلم نسبت به کودک، این است که جانبداری خود از کودک را به مادرش نشان دهد. البته لازم به ذکر است که گاه گاهی معلمین چنان به کودک و یا کودکانی خاص علاقه مند شده و جانب او را می‌گیرند که ممکن است افکاری این چنین به آنها دست دهد که "ای کاش می‌توانستم برای مدتی این کودک را پیش خود نگه دارم، حیف این کودک، او نیاز به محیطی آرام و پرمحبت دارد."

یک کودک نیز گاه، چنان تحت تأثیر محبت و علاقه و یا جاذبه معلمی خاص قرار می‌گیرد که با محبت به معلمش می‌گوید: "ای کاش شما مادر من بودید". در چنین موقعیتهایی، برای اجتناب از شکل‌گیری این گونه ابهامات در عواطف و ایجاد موقعیت دشوار برای کودک، بسیار حائز اهمیت است که معلم نقش واقعی خود را به کودک بشناساند. او در چنین موقعیتی می‌تواند

هوشیارانه چنین پاسخ دهد که "من هم به تو علاقه مندم و از داشتن کودک و شاگردی چون تو لذت می‌برم، ولی البته، تومادری بسیار خوب داری، من معلم توهستم و مادرواقعی تو اوست. من از تو در مدرسه مراقبت می‌کنم و او در خانه مراقب توست." این نوع پاسخ سبب اتحاد و پیوند بیشتر و دوستانه‌ترین معلم (مربی)

را صرفاً "مسئول کمبودها، نقایص و دشواریهای کودک بدانیم و او را مورد سرزنش و مسئول و خطاهای کودک قرار دهیم، امری نادرست و نامعقول است.

بنابراین، می بینیم که یک معلم می تواند با برخورد و رفتاری آگاهانه علاقه مندی و توجه خالصانه خود را نسبت به کودک و والدینش نشان دهد، یعنی هردو جانب کودک و مادر را حفظ نماید و به مادر این اطمینان را بدهد که اشتباهات کودک را صرفاً "نتیجه اشتباهات مادر نمی داند.

اما به هر حال باید دانست که مادران همیشه بهترین ها را برای فرزند خود می خواهند و به همین خاطر ایجاد یک رابطه علاقه مندانسه و توجه مشترک بین مادر و مربی بسیار ارزشمند است، زیرا وقتی مادر وجود چنین پیوندی و اشتراکی را حس نماید، برای کار با مربی و به خاطر کودک، آزادی بیشتری خواهد داشت.

و مادر می گردد.

اما، اگر چنانچه معلم والدین کودک را به خاطر مشکلات و دشواریهای خاص کودک مورد سرزنش قرار دهد، جانبداری از مادر نیز بسیار دشوار خواهد بود. این نوع عدم پذیرش و قبول حتی اگر به کلام نیز درنیاید، بازهم به وسیله مادر احساس می گردد. ولی به هر حال وقتی معلم مادری را مورد انتقاد قرار می دهد، همیشه باید به خاطر داشته باشد که مثلاً: "اگر من به جای آن مادر بودم و دارای آن نوع دشواریها و مسایل و سوابق بودم، آیا می توانستم عملکردی بهتر از این مادر برای کودکم داشته باشم؟"

نکته دیگری که باید به خاطر داشت این است که همان گونه که مادران دارای بیش از یک فرزند نیز می دانند، کودکان، دارای خصوصیات خلقی و رفتاری متفاوتی هستند. به همین جهت علی رغم رفتار و کردار والدینشان و محیط خانوادگی، بسیاری از کودکان عملکردی متفاوت از عملکرد والدینشان خواهند داشت. پس اگر والدین و خصوصاً مادر

۱ - از آنجاکه کلمه "مربی در مهد کودک و معلم در دوران آمادگی" مصطلح گردیده، در اینجا

از هردو مفهوم استفاده شده است.

واحد انتشارات

انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران

مرکز تهیه و توزیع کتابهای تربیتی

شماره
تاریخ
پوست

فهرست کتب واحد انتشارات انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران

ردیف	نام کتاب	نام مؤلف	قیمت پشت جلد
۱	نظام حیات خانواده در اسلام	دکتر علی قائمی	۸۰۰ ریال
۲	کودک و خانواده نارسامان	"	" ۸۰۰
۳	خانواده و مسائل مدرسه ای کودکان	"	" ۷۰۰
۴	خانواده و مسائل سالمندان	"	" ۷۰۰
۵	خانواده و مسائل جنسی کودکان	"	" ۶۰۰
۶	خانواده و دشواریهای رفتاری کودکان	"	" ۸۰۰
۷	روانشناسی و تربیت کودکان شاهد	"	" ۷۰۰
۸	سازندگی و تربیت دختران	"	" ۷۵۰
۹	مسائل جوانان و نوجوانان	آقای خدایاری	—
۱۰	راه تربیت	حجت الاسلام رشیدپور	" ۵۵۰
۱۱	چگونه باید بود	"	" ۳۵۰
۱۲	" مینوان تربیت کرد	"	" ۴۵۰
۱۳	" باید تربیت کرد	"	" ۴۰۰
۱۴	رشد اجتماعی از نظر اسلامی	"	" ۳۰۰
۱۵	تربیت کودکان از نظر اسلام	"	" ۳۰۰
۱۶	مراحل ازدواج در اسلام	"	" ۲۳۰
۱۷	مبانی اخلاق اسلامی	"	" ۵۰۰
۱۸	روشهای تربیتی	"	" ۵۰۰
۱۹	رشد عقلی	"	—
۲۰	رشد اجتماعی برای جوانان و خانوادهها	ترجمه خانم نظیری	" ۱۸۰
۲۱	پی ریزی سازگاری اجتماعی کودکان	"	" ۱۲۰
۲۲	رشد شخصیت و بهداشت روانی	"	" ۲۵۰
۲۳	روش برخورد اولیاء و مربیان با کودک و نوجوان در مراحل رشد	تدوین انجمن	" ۲۳۰
۲۴	نقش اولیاء در پیروزی تحصیلی فرزندان	ترجمه آقای کدیور	" ۲۳۰
۲۵	آشنائی با انجمن اولیاء و مربیان	واحد تحقیق انجمن	" ۴۰۰
۲۶	عالم پراحساس کودک	ترجمه خانم بقائی	" ۲۰۰
۲۷	بلوغ، تولد دیگر	ترجمه آقای محمدیان	" ۲۰۰
۲۸	قصه باور نکردنی	ترجمه خانم نصرتی	" ۲۵۰
۲۹	خانواده در مکتب قرآن و اهل بیت	حجت الاسلام ارفع	" ۲۳۰

تلفن ۴۱۵۴۱۹۰

نشانی: تهران خیابان قدس ابتدای خیابان طالقانی غربی - واحد انتشارات انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران
تذکره ۱: شماره حساب بانکی انتشارات انجمن اولیاء و مربیان بانک ملت شعبه کیسوان جاری ۲۳۸۸۱ - خیابان طالقانی
۲: این انتشارات از ارسال کتب بصورت تک جلدی از طریق پست معذور است.